

В рамках нового компетентного підходу, сучасні освітні технології дозволяють студенту «будувати себе».

Освітні заклади стали розвиватися з максимальною спадкованістю освітніх програм, прагнучи до того, щоб всі програми співпадали одна з одною і кожна з них дозволяла продовжити освіту.

Метою компетентного підходу стає не тільки передача систематизованих наукових і практичних знань, а забезпечення прискореної інтеграції випускників в виробничу сферу і підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Компетентний підхід в професійній освіті фіксує нову модель освіти – таку систему планування, організації і оцінки навчального процесу, в якій основним освітнім результатом виступає професійна компетентність і складові її спеціальні професійні компетенції випускників. Професійна компетентність особистості – це готовність мобілізувати свої знання, навчання, здібності, необхідні для ефективного рішення професійних завдань в типових і нестандартних ситуаціях.

Сьогодні модель спеціаліста-випускника виступає на основі ГОС. Основним недоліком якої є описовий характер моделі: вона не завжди враховує об'єктивні фактори швидко розвиваючого науково-технічного прогресу, вплив економічних, політичних, соціальних і демографічних умов.

Також постійно змінюється суспільство, непередбачені ситуації, зростаючий обсяг інформації, ускладнення відносин між людьми диктують необхідність формування такої особистості, яка вміє жити в цих умовах, вирішувати складні завдання професійно і особисто значимі.

Отже, змінюючись концепція компетентності, починає грати сьогодні важливу роль в професійній освіті і становленні сучасного спеціаліста.

Відповідним звеном в формуванні цих компетенцій повинен стати викладач, а головне завдання викладачів і співробітників – створити умови для їх формування.

Однак реалізація стандартів на основі компетентного підходу неможлива без забезпечення якості підготовки спеціаліста, що передбачає інформатизацію освітнього процесу, використання активних методів навчання, атмосферу співпраці студентів і викладачів.

ІСТОРІЯ ТРУДОВОГО ДІТЯЧОГО КОРПУСУ У ВІДОБРАЖЕННІ ВІТЧИЗНЯНОГО І ЗАРУБІЖНОГО МАКАРЕНКОЗНАВСТВА

Ткаченко А.В. (Полтава)

Все, що пов'язане з долею однієї з педагогічних ініціатив А.С. Макаренка – Трудового дитячого корпусу Харківського округу (ТДК), традиційно, але незаслужено знаходилося на периферії як вітчизняного, так і світового біографічного макаренкознавства. Це можна пояснити принаймні декількома причинами. Серед створених і керованих Макаренком дитячих установ, завжди творчими лабораторіями педагога вважалися горьківська колонія і комуна імені Дзержинського, досвід яких неодноразово відображений в художніх, публіцистичних і наукових формах. Пропагувати інші пункти апробації своїх виховних ідей не давав підстав і сам Макаренко. Крім того, в обставинах тотальної канонізації педагога недивно виглядає обережність багатьох вітчизняних дослідників щодо „непевних“, на їх погляд, епізодів в його біо-

графії. Закордонні ж вчені тривалий час переважно знаходились в умовах інформаційного дефіциту і не мали змоги ані вивчити цей епізод педагогічно-го подвизництва Макаренка, ані сформулювати свою позицію.

Перші відомості про роботу Макаренка по об'єднанню дитячих інтернатних установ Харківщини з'явилися на початку 50-х років минулого століття – це публікація у першому академічному виданні творів педагога трьох важливих документів: списку „типів і прототипів” до „Педагогічної поеми”, листа Макаренка до Горького від 25.02.28 р. і „Проекта організації Трудового дитячого корпусу Харківського округу” [1]. Потому згадки про ТДК потрапляють і до біографічної макаренкіани, це, передусім, дослідження Ю. Лукіна, Н. Морозової і М. Ніжинського [2]. 1958 року у другому академічному виданні творів Макаренка публікується його лист від 4 травня 1927 р. до голови харківської комісії у справах неповнолітніх (і майбутньої дружини) Г.С. Салько з першою програмою створення Трудкорпусу. Через два роки побачили світ спогади двох безпосередніх працівників ТДК – відомої української письменниці, а тоді випускниці інституту народної освіти О. Іваненко і колишнього соратника Макаренка, агронома колонії ім. М. Горького М. Фере [3]. В 60-ті роки першим з біографів Макаренка, хто в той час предметно звернув увагу на долю Трудкорпуса, зробивши це в контексті конфлікту Макаренка з офіційною педагогікою, був Є. Балабанович [4]. Тоді ж Л.Гордін і Є. Долгін оприлюднили (частково вперше) тематичну підбірку листів педагога до М. Горького і Н. Остроменцької, чим значно поповнили джерельну базу для вивчення ТДК [5]. За відсутністю фундаментальних досліджень протягом майже трьох десятиліть чи не єдиним конкретним фактом, що ілюстрував діяльність Макаренка в Трудкорпусі був захист ним звинуваченого у побитті вихованців підлеглого заволо О.І. Остапченка [6].

Нарешті, першу спробу систематичного викладу історії ТДК робить лише у 1976 р. А.А. Фролов, використовуючи при цьому листування Макаренка з М. Горьким і Г. Салько, спогади М. Фере, опубліковані в неопубліковані архівні матеріали [7]. В ті ж роки лунає перша, і до сьогодні досить нетрадиційна для вітчизняного макаренкознавства, оцінка двома львівськими науковцями (Ф. Науменко і І. Козуб) ідеї масового перевиховання як педагогічної ілюзії Макаренка [8].

Починаючи з 80-х років до наукового обігу залучається ціла низка нових архівних джерел, на аналізі яких здійснюються нові спроби ґрунтовного висвітлення діяльності Макаренка по створенню ТДК. Мова йде про роботи Л. Попової [9] і М. Окси [10]. Цікаві епістолярні матеріали щодо історії Трудкорпуса були виявлені у тій частині спадку Макаренка, яка за заповітом його дружини 30 років по її смерті залишалася зачищеною [11]. За останні роки можна назвати лише одну помітну працю, що торкається окремих аспектів вказаної теми, це книга С. Карпенчук і М. Окси „На зорі макаренкознавства” [12].

Марбурзька лабораторія Макаренко-реферат теж не має окремого дослідження вказаної теми, хоча деякі з її видань оприлюднюють низку цікавих фактів і документів, пов'язаних з нею. Серед них особливо помітні збірки матеріалів: “Забота, контроль, вмешательство” [13], “В Харьков или в Запорожье?” [14], “Ваша нежность – страшная сила” [15] і “Полтавская трудовая колония им. М. Горького” [16]. Низку також маловідомих фактів наводить керівник лабораторії Г. Хілліг у книзі “Поблякли обличья, забыты люди: 28 портретів “друзів” і “ворогів” А.С. Макаренка” [17]. Однак слід зазначити, що здобутки марбурзької лабораторії завдяки ідеологічній конфронтації протягом декількох десятиліть були майже недоступні радянським вченим і тому не могли суттєво впливати на вітчизняну традицію в дослідженні історії ТДК.

Література

1. Див.: Макаренко А.С. Сочинения. – Т. 1. – М., 1950. – С. 673-691; Там само, Т. 7. – М., 1952. – С. 384-386, 433-436.
2. Див.: Лукин Ю. А.С.Макаренко. Критико-биографический очерк. – М., 1954. – С. 28, 36; Морозова Н.А. Семинарий. – Л., 1957. – С. 69 (2-е

- видання – Л., 1961. – С. 93-95); Ніжинський М.П. Життя і педагогічна діяльність А.С. Макаренка. – К., 1958. – С. 104-106.
3. Див.: Иваненко О. Настоящая жизнь // Воспоминания о Макаренко. – Л., 1960. – С. 87-95 (тут – С. 94); Фере Н.Э. Мой учитель // там же, С. 99-232 (тут – С. 169-177).
  4. Див.: Балабанович. Е. З. Антон Семенович Макаренко. Человек и писатель. – М., 1963. – С. 151-152.
  5. Из писем А.С. Макаренко (1926-1928) // А.С. Макаренко (опыт, изучение, применение): Материалы конференции, посвященной 80-летию со дня рождения: 1888-1968 / Редкол.: В.Е. Гмурман, Л.Ю. Гордин, Э.С. Кузнецова. – М., 1969. – С. 186-214.
  6. Див.: Ніжинський М.П., вказ. роб.; Письмо в редакцию газеты «Коммунист» // Народное образование. – 1963. – № 2. – С. 92-95; Сумный С. Ненапечатанная статья А.С. Макаренко // Там же, С. 96-98.
  7. Организация воспитательного процесса в практике А.С. Макаренко: Учеб. пособие / Подг. А.А. Фролов; под ред. В.А. Сластенина и Н.Э. Фере. – Горький, 1976. – С. 46, 56, 63-69, 71-73.
  8. Див.: Науменко Ф.И., Козуб И.И. „Автобиография“ А.С. Макаренко. Комментарий // А.С. Макаренко. К 90-летию со дня рождения / Редкол.: Ф.И. Науменко (отв. ред.) и др. – Львов, 1978. – С. 95-107 (тут – С. 98).
  9. Див.: А.С. Макаренко в Харькове: Метод. рекомендации в помощь лектору / Л.Д. Попова и др. – Харьков, 1983. – С. 14-15; Попова Л.Д. Научная и общественно-педагогическая деятельность А.С. Макаренко в Харьковской комиссии помощи детям // Olomoucké Setkání – A.S. Makarenko 1988. Sborník z konference 23-25 března 1988 "A.S. Makarenko – klasik socialistické pedagogiky". 1989, s. 31-40.
  10. Див.: Oksa M. Neue Archivmaterialien zu Makarenkos Tätigkeit in der Char'kover Bezirkskinderhilfe // Hundert Jahre Anton Makarenko. Neue Studien zur Biographie / Hrsg. von G. Hillig. – Bremen, 1988, S. 89-99; Окса Н.Н. Архивные материалы о деятельности А.С. Макаренко по объединению детских интернатных учреждений Харьковского округа в 1926-1928 годах // А.С. Макаренко сегодня: новые материалы, исследования, опыт / Сост. А.А. Фролов. – Н. Новгород, 1992. – С. 59-68.
  11. Див.: Ты научила меня плакать... (переписка А.С.Макаренко с женой. 1927-1939). – В 2 т. – Т. 1 / Сост. и комментарии Г. Хиллига и С. Невской; Введение Г. Хиллига. – М., 1994. – 216 с.
  12. Карпенчук С.Г., Окса М.М. На зорі макаренкознавства: Монографія. – Мелітополь, 2000. – С. 20-22, 32-33, 38-40, 42, 63-65, 68-69.
  13. Забота, контроль, вмешательство. Шесть отчетов об инспекторских и других проверках колонии им. М. Горького (1922-1928 г.г.) / Сост. Г. Хиллиг. – Марбург, 1994. – С. XXV-XXVII, XXXI-XXXII, 34-50.
  14. В Харьков или в Запорожье? Сборник документов о переводе Колонии им. Горького из Полтавы на новое место („завоевание Куряжа“) 1925-1926 гг. / Сост. Г. Хиллиг. – Марбург, 1985. – С. IX, 2-10.
  15. А.С. Макаренко. „Ваша нежность – страшная сила“. Письма не только о любви (Харьков, весна 1928 г.) / Сост. Г. Хиллиг. – Марбург, 1996. – С. VIII-IX, 49.
  16. Полтавская трудовая колония им. М. Горького. Полемика, документы, портреты (1920-1926 гг.) / Сост. Г. Хиллиг. – Марбург, 2003. – С. 265, 305-306.
  17. Hillig G. Verbläbte Gesichter, vergessene Menschen: 28 Porträts von "Freunden" und "Feinden" A.S. Makarenkos. – Bremen, 1999.